

hanem azt, hogy szeressék az embert és törekedjenek embernek lenni a szó nemes értelmében. Ne a divatnak öltözködjének, hanem az alkalomnak: halottnak a temetésen, művésznek a színházban, Istennek a templomban. Jegyezzék meg, hogy amit szeret az ember, az sose nehéz: szeressék az irodalmat, szeressék a szülőföldet, szeressék a művészetet s a népviseletet.

Eledel és öltözet, ne céljai legyenek hát az életnek, hanem eszközei. Ez a keresztényi élet egyik szabálya. Áldottak a kezek, melyek szorgalmasan dolgoznak, hogy legyen ruha és étel a családban. De ha megszólal a lelkiismeret: mit valósítottál meg földi életedben, ne csak azt mondd meg, hány tonna ételt fogyasztottál, mennyi ruhát szaggattál el, hanem nyugodt lelkiismerettel felelhesd azt, hogy: Voltak fennkölt célok, s amennyit tudtam, megvalósítottam azokból. Isten segítsen, minket is szent célok elérésében. Ámen.

Richard Beal

AZ ÉLET SZÍVE*

Mt 6,19—21

Jó itt lenni köztetek, látni végre ezt a helyet és ezt a népet, amelyről lelkészetek leveleiben írt nekünk; jó megtapasztalni hogy azok a hírek, amelyeket John Distler hozott — múlt évben tett látogatása után — a Ti vendégszerető, meleg szívetekről, valóban teljes mértékben igazak. Végtelesen megdöbbentve érzem magam, hogy itt lehetek a templomban, és külön megdöbbentő, hogy veletek — a gyülekezettel — együtt lehetek itt. Hozom a Louisville, Kentucky-i unitárius gyülekezet szeretetteljes üdvözlését; üdvözlését a 32 egyházközséget magában foglaló egyházkör vezetőségének, és köszöntőjét hozom az Amerikai Unitárius Univerzalista Egyháznak is, amely bár távoli, de egyenes leszármazottja unitárius őseinknek, akik Európa-szerte a szabadelvű vallás elterjesztése érdekében munkálkodtak. Ennek lángja kialudt azonban szinte mindenütt másutt Európában, csak itt maradt lobogón. Mi mélységes hálát érzünk azért, hogy ismét felvehetjük a testvéri kapcsolatot Veletek.

Textus választásom talán meglep Titeket, mert olyan valaki választja, aki elég gazdag ahhoz, hogy ilyen messzire eljöhessen, s egy gazdagságáról híres országból jön, amely egyben anyagiasságáról is hírhedt. Hogy merészel egy ilyen valaki épp erről a textusról beszélni nektek, akik nehézségek között éltek? Hogyan beszélhetek én a pénz és az anyagi gazdagság hátrányairól? Nem tűnik ez kihívó magatartásnak? Én nem akarom azt állítani, hogy egész mélységében, teljes valóságában is-

* Írta és Nagyenyeden elmondta: Richard Beal lelkész. Angolból fordította: Dr. Gellérd Judit

merem körülményeiteket. Még arra sem bátorkodom, hogy prédikációm-ban megmondjam nektek, hogyan éljete, hogyan hozzátok közös nevezőre a textusnak és a való életnek látszólagos ellentmondását. Én csakis a saját élettapasztalatomról beszélhetek nektek; amire saját életem és olvasmányaim tanítottak, csak arról tudok beszélni.

El kell mondanom azt, hogy az egyik magyar újságban olvasott rövid idézetem nagyon sokat rágódtam, mert mondanivalója elkésérített. Az idézet mindössze három mondatos, egy protestáns lelkész ajkáról. Ezt prédikálta: „Isten, avégre teremtet téged, hogy anyagi javaid legyenek és életedet siker koronázza. Isten a fejlődés, a gyarapodás Istene. Lemon-dani a fejlődésről annyi, mint Istent tagadni.“

Én nem vitatom a gazdasági rendszereket. Nem akarom elítélni azokat a társadalmi felépítményeket, amelyeket emberek hoznak létre, hogy biztosítsák a maguk számára a betevő falatot, az emberhez méltó hajlékot, egészségügyi ellátást, művelődést és művészetet, amelyek mind létfontosságúnak tűnnek. Én csak azt a hatást kérdőjelezem meg, amelyt egymásra gyakorolnak. Nekem, mint az evangéliumot hirdető lelkésznek az a kötelességem, hogy megkérdőjelezzem azt a hatást, melyet az emberek önmagukra, családjukra, felebarátaikra és társadalmi közösségükre gyakorolnak. Az én kötelességem az, hogy megkérdőjelezzem azt a fontossági sorrendet, amelyet felállítanak, s amelynek — végső soron — lelki életünk is függvénye. Közelebb hozza-e a gazdagság őket Istenhez, vagy éppen ellenkezőleg, eltávolítja? Táplálja-e lelküket, vagy kiszikkasztja azt? Teljes lelki békét és igazi boldogságot hoz-e, vagy konfliktust és a mindig többet kívánás, mindig nagyobb haszon, a mind drágább, mind nagyobb luxus utáni hajsza keserű szájízét?

Én nem hiszem, hogy Isten minket arra teremtett, hogy csak anyagi áldásban legyen részünk és életünk sikeres legyen, hacsak siker alatt nem a szeretet által gazdaggá tett életet értjük, amelyet a szerető kedvesség fémjelez. Én is hiszek abban, hogy Isten a fejlődés, a gyarapodás Istene, de ezt a fejlődést én lelki értelemben hiszem. Az emberi lélek kiteljesedésének, Istennek való harmonikus egybeolvadásnak Istene a miénk, aki a gyarapodó szeretet, a kiteljesedő békesség és reménység, Atyja mindazoknak, akik számára ez jót, igazat és szépet jelent.

Én egy anyagiakkal gazdagon megáldott társadalomból jövök közétek, de ez a társadalom ugyanakkor az önzés és kapzsiság társadalma is; egy olyan társadalom, ahol a gyilkosság és a rablás nem szorítkozik a rablók és gyilkosok rétegére, ahol gyermekek halnak meg elemi egészségügyi ellátás és terhesgondozás hiánya miatt, ahol a hajléktalanok az utcán kóborolnak védtelenül és támogatás nélkül, ahol sokan kábítószer fogyasztókká válnak, mert nincs remény számukra, hogy munkát találjanak és emberhez méltó életet élhessenek. Mindezek nem a „szegények savanyú szőlője“. Ezek igenis a gazdagság, egy olyan jólét melléktermékei, melyben feledésbe ment minden más érték, az életnek bármilyen más értelme, vagy a textus szavaival élve, „kincse“. A szív kincsei, az „élet szíve“, azaz lényege, az élet értelme, melyek lelki kincstárunkban lelhetők fel.

A volt Varsói Egyezmény államjai manapság tele vannak „szakértőkkel“, akik ígéreteket prédikálnak az anyagiak, a birtoklás áldásairól. Az én tapasztalatom — mint azé a lelkészé, aki abban az országban élek, ahonnan ezek a próféciák jönnek —, titeket a legnagyobb óvatosságra int: ne nézzetek vágyakozva megalapozatlan és bizonyítatlan próféciák-

ra, amelyekről se ti, se én nem állíthatjuk bizonyosan, hogy nem a Mammon — a bibliai pénzisten — orszagából jönnek-e, hanem tekintetek inkább önmagatokra, szülőföldetekre, történelmetekre, családokra s barátaitokra, és mindenekfelett vallásos hitetekre. Mert volt még szenvedésben részetek a múltban is. Elődeitek nagy megpróbáltatásokat és veszedelmeket, kegyetlen elnyomást és kísértéseket éltek túl, és nem buktak el! A mostani idők is veszélyesek, az én hazámban és a tiétekben is. A jövő mindenütt bizonytalan. De egy az Isten és Ő állandó, örökkévaló az örökkévalóságban. És Isten népe is az, midőn kincseit nem a földön, hanem Istenországában gyűjti; nem ahol a rozsda és moly megemészti, hanem ahol az igazi hit, igazi reménység és Isten igaz szeretete lakozik. Ő áldja meg életünket és adja nekünk szeretete drága áldását. Legyen békeség a lelkünkben, mely mindent áthat, és a szeretet lakozzék a szívünkben, vigasztaljon és áldjon meg mindenkor. Ámen.

ESZMÉK, GONDOLATOK

Teljesüljön a Te akaratod: / Be fölösleges minden más beszéd... /
Az én kezem, e vézna, gyöngye kéz / Hogy tartaná fel az Isten kezét
(Reményik Sándor).

Helytelen dolog ráerőszakolni az Istent valakire, akinek nincs rá
szüksége. De még rosszabb távol tartani valakitől, aki úgy érzi, hogy
nagyon nagy szüksége van rá. (Thorton Wilder)

Nem sokaság, hanem lélek tesz csoda dolgokat! (Berzsényi Dániel)

A tudáshoz és erényhez jutni igen nehéz, de gyümölcsök a leg-
édesebb. (Erasmus)

A lehető legtöbbet kell tennünk, s a lehető legkevesebbet beszélni
önmagunkról. (Tacitus)

Minden vád ellen lehet védekezni, csak az önvád ellen nem. (Ju-
kász Gyula)

Tudjuk, hogy mik vagyunk, de nem tudjuk, hogy mik lehetünk még.
(Shakespeare)

Az igazi tudós nem lehet tudományában kevély, mert igen érzi s
tudja, mennyit nem tud még. (Fáy András)

Nem mindig tudjuk meg tenni azt, amit kell, de mindig meg kell
tennünk azt, amit lehet. (Szerb Antal)

Mivel a földön jónak lenni oly nehéz — / erényeid elhagynak
mint az ifjúság, / de bűneid utánad jönnek, mint a hí kutyák / s ha
netán elfáradva az úton leülsz, / mind körübed telepszik és arcodat
néz / nyugodtan, mintha mondanák: „Nem menekülsz!“ — (Babits
Mikály)

A tükör is csak akkor él, / ha van kit tükröznie. Egymás / tettei-
nek oka vagyunk, / oka és célja. (Szilágyi Domokos)